

# HOOFDSTUK 12: Publieke goederen en externe effecten

## Publieke goederen

Publieke goederen zijn voor alle goederen waarvoor één of beide van deze voorwaarden geldt:

- *Niet uitsluitbaarheid*: Wanneer een goed geproduceerd wordt kunnen we de consument niet uitsluiten het goed te consumeren tegen een redelijke kost.
- *Niet-rivaliteit in consumptie*: De marginale kost om een publiek goed aan een extra individu aan te bieden, is gelijk aan nul.

	Uitsluitbaar	Gedeeltelijk uitsluitbaar	Niet-uitsluitbaar
rivaal	private goederen bv. voeding en drank		'commons' bv. visbestand in de oceaan
congestie		quasipublieke goederen bv. zwembaden, wegen, bruggen, tunnels en natuurgebieden	
niet-rivaal	clubgoederen bv. internet en kabeltelevisie		zuiver publieke goederen bv. landsverdediging, dijken en CO <sub>2</sub> -uitstootreducties

Sommige private goederen, zoals bijvoorbeeld cultuur, gezondheidszorg en onderwijs gaat de overheid toch ook voorzien of subsidiëren. Dit komt omdat de consumptie van deze goederen positieve externe effecten oplevert waar de consumenten geen rekening mee houden bij hun bereidheid tot betalen. Deze goederen noemen we verdienstengoederen (merit goods).

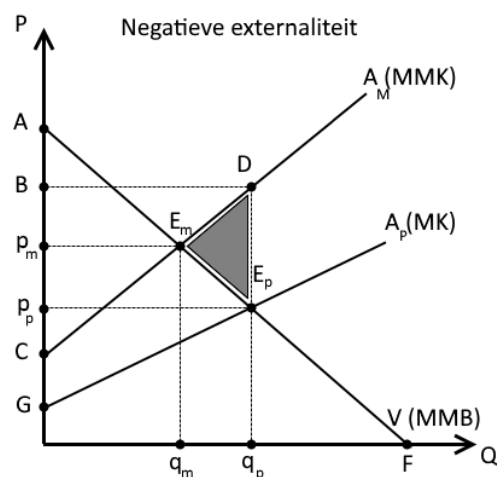
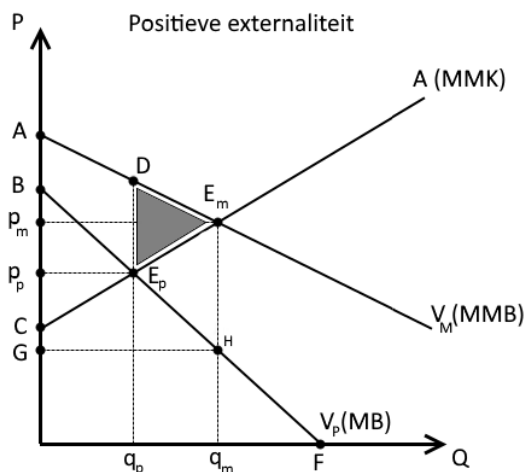
## Externe effecten

*Externe effecten*: doen zich voor wanneer het gedrag van economische agenten een invloed heeft op het nut of de productiemogelijkheden van andere economische agenten en er daarvoor via de markt geen compensaties worden betaald.

Dit effect kan zowel positief als negatief zijn. Indien er externe effecten zijn zien we een onderschatting van de baten (positieve externaliteit) of een onderschatting van de kosten (negatieve externaliteit).

Maatschappelijke MB (MMB) = MB + externe baten

Maatschappelijke MK (MMK) = MK + externe kosten



Indien er in beide gevallen geen rekening gehouden wordt met de externaliteit, zal het welvaartsverlies in het evenwicht  $E_M E_P D$  bedragen. We bekijken enkele voorbeelden hoe de overheid het welvaartsverlies van vervuiling (negatieve externaliteit) kan oplossen.

- *Outputbelasting*: Door het aanbod te belasten, gaat de private MK toenemen. Hierdoor kan het beoogde evenwicht  $E_M$  bereikt worden.
- *Belasting op de productiefactor die vervuילend is*: Door de vervuilende activiteit zelf te belasten, gaat aan de ene kant de MK van de productie omhoog, maar wordt ook het incentief gegeven om milieuvriendelijker te produceren. Hierdoor kan het zijn dat de MMK ook omlaag gaat.
- *Quota*: Door een quota op de vervuiling of op de output, kan het evenwicht  $E_M$  bereikt worden.
- *Eigendomsrechten toekennen en aansprakelijkheid*: Door duidelijke eigendomsrechten is het mogelijk om de schade vast te stellen. Dit geeft de mogelijkheid aan slachtoffers om een schadevergoeding te eisen.
- *Verhandelbare emissierechten*: Producenten moeten evenveel emissierechten kunnen voorleggen als hun vervuiling. Indien ze meer vervuilen kunnen ze emissierechten bijkopen. Indien ze een investering kunnen doen om minder te vervuilen, kunnen ze hun emissierechten verkopen.